

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΦΙΛΙΠΠΩΝ

ΚΑΒΑΛΑ

Το Αρχαιολογικό Μουσείο Φιλίππων κτίστηκε τη δεκαετία του 1960 σύμφωνα με σχέδια των αρχιτεκτόνων Ι.Δ. Τριανταφυλλίδη και Δ. Φατούρου, στις παρυφές του Αρχαιολογικού Χώρου Φιλίππων. Αρχικά κατασκευάστηκε ως αρχαιολογική αποθήκη για να καλύψει τις ανάγκες φύλαξης και προστασίας των ευρημάτων των ανασκαφών που πραγματοποιήσε στον χώρο της αρχαίας πόλης η Γαλλική Αρχαιολογική Σχολή Αθηνών από το 1914 ως το 1937, καθώς επίσης και από την αρχαιολογική έρευνα που πραγματοποιούν από το τέλος του Β΄ Παγκόσμιου Πολέμου μέχρι σήμερα η Ελληνική Αρχαιολογική Υπηρεσία, η Αρχαιολογική Εταιρεία και το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Στην πραγματικότητα από το 1963 ως το 1992 λειτουργήσε ως μικρό αρχαιολογικό μουσείο. Το 2006 η Εφορεία ενέταξε το έργο «Αρχαιολογικό Μουσείο Φιλίππων: κτηριακές βελτιώσεις και επανέκθεση» στο πρόγραμμα INTERREG IIIA/PHARE CBC Ελλάδα-Βουλγαρία, που υλοποιήθηκε από το 2006 ως το 2009.

Το κτήριο διαθέτει δύο επίπεδα εκθεσιακών χώρων για τη μόνιμη παρουσίαση των ευρημάτων από τις ανασκαφές της αρχαίας πόλης. Το πρώτο καταλαμβάνει ολόκληρο το ισόγειο και έχει εμβαδόν 380 τ.μ. και το δεύτερο περιλαμβάνει τον όροφο του κτηρίου με εμβαδόν 205 τ.μ. Η έκθεση των αρχαίων χωρίζεται σε 2 χρονολογικές ενότητες και καθεμία από αυτές διαρθρώνεται σε διάφορες υποενότητες.

ΕΝΟΤΗΤΑ Α΄

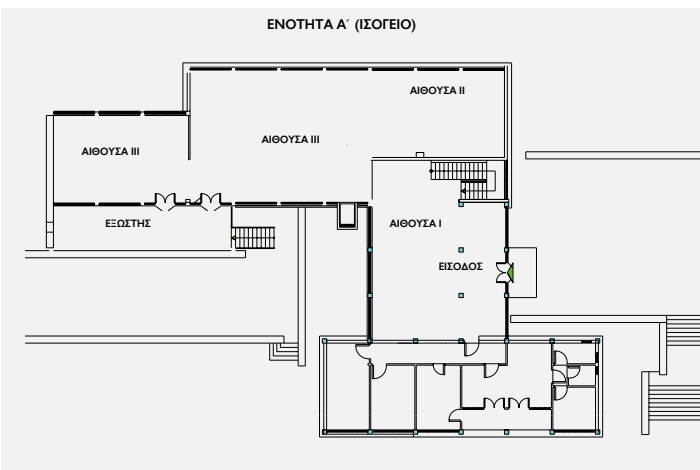
Εκτίθεται αρχαιολογικό υλικό από την πόλη των Φιλίππων και την περιοχή της, από τους προϊστορικούς χρόνους ως το τέλος της ρωμαϊκής αρχαιότητας.

Είσοδος - Εισαγωγή στο Μουσείο και την έκθεσή του: Χώρος υποδοχής και προσανατολισμού των επισκεπτών (προθάλαμος ισόγειου). Περιλαμβάνει ταμείο-εκδοτήριο εισιτηρίων και πωλητήριο εκδόσεων και καρτών.

Αίθουσα Ι. Προϊστορικοί χρόνοι - Ίδρυση Κρηνίδων

Βραχογραφήματα: Στην ευρύτερη περιοχή της αρχαίας πόλης, στα βορειο-ανατολικά της, έχουν έρθει στο φως, σε διάφορα σημεία, χαράγματα στον βράχο με διάφορες σχηματοποιημένες παραστάσεις ανθρώπων, ζώων κ.ά., που χρονολογούνται από τα προϊστορικά χρόνια ως τη σύγχρονη εποχή.

Προϊστορικός οικισμός Ντικιλί-Τας: Γίνεται αναφορά στον προϊστορικό οικισμό του Ντικιλί-Τας (Ορθόπετρα), 2 χιλιόμετρα ανατολικά της αρχαίας πόλης. Η ζωή του προϊστορικού οικισμού άρχισε στη Νεότερη Νεολιθική

εποχή (περίπου 5500 π.Χ.) και συνεχίστηκε χωρίς διακοπή ως την Πρώιμη Εποχή Σιδήρου (1000-700 π.Χ.).

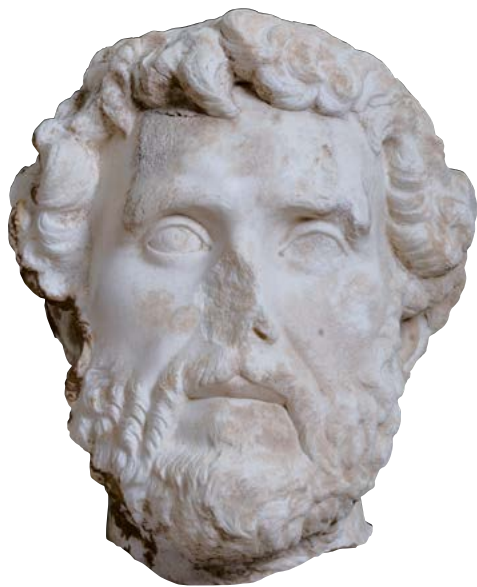
Κρηνίδες - «Θασίων αποικία»: Στην υποενότητα αυτή δίνεται μια εικόνα της περιοχής κατά τους ιστορικούς χρόνους με τους Θράκες κατοίκους της και τα σημαντικά μεταλλεία χρυσού και αργύρου, που λειτουργούσαν στο βουνό Παγγαίο, νότιο όριο της πεδιάδας των Φιλίππων, και σε διάφορες θέσεις γύρω από την πόλη. Ο πλούτος της γης και η στρατηγική σημασία της θέσης, απ' όπου περνούσε ο μοναδικός δρόμος που ένωσε την ενδοχώρα της αρχαίας Θράκης με τα παράλια, προσέλκυσε τους πρώτους αποίκους από τη Θάσο, που με αρχηγό τον εξόριστο Αθηναίο πολιτικό Καλλίστρατο ίδρυσαν εδώ την αποικία Κρηνίδες στα 360 π.Χ. Εκτίθεται σύνολο μαρμάρινων ενεπίγραφων επιτύμβιων στηλών των πρώτων Θασίων αποίκων του τέλους του 4ου αιώνα π.Χ.

Αίθουσα ΙΙ. Φίλιπποι: ελληνιστική πόλη

Η πόλη του Φιλίππου: Τέσσερα χρόνια μετά την ίδρυση των Κρηνίδων οι Θάσιοι άποικοι, κάτω από την απειλή των τοπικών θρακικών φύλων, υποχρεώθηκαν να ζητήσουν ενίσχυση από την ανερχόμενη τότε δύναμη, το βασίλειο της Μακεδονίας. Ο βασιλιάς Φίλιππος Β΄ κατανώντας την προνομιακή θέση της πόλης έπεισε να την καταλάβει στα 356 π.Χ. Αμέσως μετά την οχύρωση με ισχυρό τείχος, εγκατέστησε σε αυτή Μακεδόνες αποίκους και της έδωσε το όνομά του: Φίλιπποι.

Δυστυχώς οι πληροφορίες που διαθέτουμε για την ιστορία και τον πολιτισμό της πόλης των Μακεδόνων είναι ακόμα πολύ περιορισμένες, καθώς οι ανασκαφές έχουν αποκαλύψει ως τώρα μνημεία των μεταγενέστερων κυρίως φάσεων της πόλης στα ρωμαϊκά και παλαιохριστιανικά χρόνια.

Για να επιτρέψουμε στον επισκέπτη να συνθέσει την εικόνα των Φιλίππων στα όψιμα κλασικά χρόνια (356-300 π.Χ.) καταφεύγουμε στην παρουσίαση της προσωπογραφίας του Φιλίππου, προθήκης με νομίσματα των Κρηνίδων, του Φιλίππου Β΄ και του Αλεξάνδρου, και επιγραφικής μαρτυρίας, που αναφέρεται στη λατρεία του Φιλίππου Β΄ στην πόλη των Φιλίππων.

Φίλιπποι και Μ. Αλέξανδρος: Οι πληροφορίες που διαθέτουμε για την πόλη των ελληνοιστικών χρόνων είναι επίσης πολύ αποσπασματικές. Παρουσιάζονται η προσωπογραφία του Αλεξάνδρου και μία αποσπασματικά σωζόμενη επιγραφή, που αναφέρεται σε διάταγμα του Αλεξάνδρου για τον καθορισμό των αμφισβητούμενων ορίων της «χώρας» των Φιλίππων.

«Μακεδονικός» τάφος: Παρουσιάζεται σε μακέτα ο μοναδικός «μακεδονικός» τάφος, που αποκαλύφθηκε στο κέντρο της πόλης, στα θεμέλια του παλαιοχριστιανικού συγκροτήματος του Οκταγώνου. Σε δύο μικρές προθήκες υπάρχει έκθεση των κτερισμάτων (σύνολο χρυσών κοσμημάτων, αγγεία, ειδώλια) από ασύλλητη ταφή στο εσωτερικό του τάφου.

«Εγνατία» οδός: Παρουσιάζεται το σπουδαιότερο οδικό έργο της αρχαιότητας στην περιοχή της Μακεδονίας και της Θράκης, η λεγόμενη «Εγνατία» οδός, και εκτίθεται αντίγραφο ψηφίσματος του Ασκληπιείου της Κω, για συμμετοχή αντιπροσωπείας από τους Φιλίππους στις γιορτές προς τιμήν του θεού.

Καθημερινή ζωή και ζωή μετά το θάνατο: Γίνεται προσπάθεια παρουσίασης της καθημερινής ζωής των κατοίκων της ελληνοιστικής πόλης μέσα από κινητά ευρήματα του νεκροταφείου της (αγγεία, ειδώλια και μικροαντικείμενα). Γίνεται αναφορά σε έθιμα ταφής και παρουσιάζονται ένας πλούσιος κτερισμένος κιβωτιόσχημος τάφος, όπως βρέθηκε στην ανασκαφή, μια μικρή λίθινη σαρκοφάγος του 2ου αιώνα π.Χ. και τέλος ένα ανάγλυφο με τον Θράκα ήρωα-ιππέα του τέλους του 2ου-αρχών 1ου αιώνα π.Χ.

Αίθουσα ΙΙΙ. Φίλιπποι - ρωμαϊκή αποικία

Καταλαμβάνει το μεγαλύτερο τμήμα του ισογείου και απλώνεται σε δύο συνεχόμενους χώρους ακολουθώντας την κάτοψη του κτηρίου.

Ίδρυση της ρωμαϊκής αποικίας: Σταθμό στην ιστορία της πόλης αποτέλεσε η μεγάλη μάχη που δόθηκε το 42 π.Χ. στους δύο χαμηλούς λόφους, που σώζονται μέχρι σήμερα, έξω από τα δυτικά της τείχη. Η σύγκρουση ανάμεσα στις δύο ρωμαϊκές στρατιές των δημοκρατών και δολοφόνων του Ιουλιού Καίσαρα, Βρούτου και Κάσιου από τη μία, και των συνεχιστών της πολιτικής του, Οκταβιανού και Αντώνιου από την άλλη, υπήρξε συγκλονιστική. Η έκβασή της, με την ήττα των δημοκρατικών, σφράγισε το τέλος της δημοκρατίας στη Ρώμη ανοίγοντας στον Οκταβιανό το δρόμο για την αυτοκρατορία. Μετά τη μάχη εγκαταστάθηκαν στην εύφορη πεδιάδα των Φιλίππων Ρωμαίοι άποικοι και βετεράνοι στρατιώτες και η πόλη μετατράπηκε σε ρωμαϊκή αποικία (Colonia Augusta Julia Philippensis). Όλα τα παραπάνω γεγονότα εκτίθενται με εποπτικό υλικό, τη μαρμάρινη κεφαλή της προσωποποιημένης Τύχης της πόλης των Φιλίππων, μία λίθινη ενεπίγραφη επιτύμβια στήλη που χρονολογείται στον 1ο αιώνα π.Χ. και τρία μαρμάρινα πορτραίτα του 1ου αιώνα μ.Χ.

Η πόλη του 2ου και 3ου αιώνα μ.Χ. - Δημόσιος βίος: Η ρωμαϊκή αποικία των Φιλίππων γνωρίζει ιδιαίτερη άνθηση του 2ου αιώνα μ.Χ. και κυρίως την εποχή των Αντωνίνων, οπότε κοσμεύεται με μεγάλα μνημειακά κτήρια, αγάλματα και άλλα μνημεία, τα ερείπια των οποίων δεσπόζουν σήμερα στον αρχαιολογικό χώρο. Στην υποενότητα αυτή εκτίθενται τα μεγάλα δημόσια οικοδομήματα (forum, εμπορική αγορά, θέατρο) με τρία μαρμάρινα αγάλματα που κοσμούσαν τις στοές του forum, έξι μαρμάρινα πορτραίτα και σύνολο από δύο ανάγλυφα που κοσμούσαν την πρόσοψη της στοάς του θεάτρου των Φιλίππων, το οποίο αυτή την εποχή ανασκευάζεται για τις ανάγκες των ρωμαϊκών θεαμάτων. Με την ευκαιρία, παρουσιάζεται εδώ σε σχεδιαστική αναπαράσταση με επεξηγηματικά κείμενα η μορφή που παίρνει το θέατρο στον 2ο και 3ο αιώνα μ.Χ.

Η θρησκεία και η κοινωνία της ρωμαϊκής πόλης: Στον χώρο αυτό ο επισκέπτης παίρνει πληροφορίες για τους θεούς που λατρεύονταν στη ρωμαϊκή πόλη των Φιλίππων και για τα ιερά που είχαν ιδρυθεί. Παρουσιάζονται μαρμάρινα αγάλματα και ανάγλυφα μικρών διαστάσεων διαφόρων θεοτή-

των (Αρτέμιδος, Διονύσου, Πάνα, Νέμεσης, Εκάτης) και ηρώων (Ηρακλή, Θράκα ήρωα-ιππέα), που αποτελούν εύγλωττους μάρτυρες της πλούσιας θρησκευτικής ζωής των Ρωμαίων κατοίκων των Φιλίππων. Τέλος, στη στενή πλευρά της αίθουσας εκτίθενται τα τρία μαρμάρινα ακρωτήρια του αετώματος του βορειοδυτικού ναού του forum, που ταυτίζεται με το Βουλευτήριο (Curia). Πρόκειται για το άγαλμα της Αθηνάς, κεντρικό ακρωτήριο, και δύο αποσπασματικά σωζόμενα αγάλματα Νικών από τα δύο άκρα του.

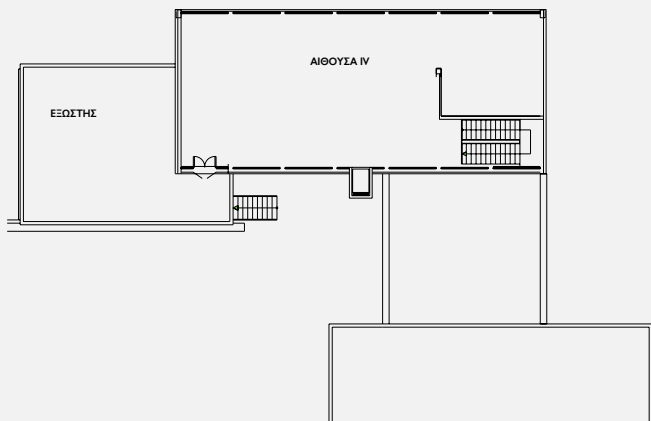
Η κοινωνία της ρωμαϊκής πόλης - Ιδιωτική ζωή: Το τμήμα αυτό της αίθουσας καταλαμβάνει η έκθεση της ιδιωτικής ζωής των Ρωμαίων κατοίκων των Φιλίππων. Εκτίθενται δύο θραύσματα επιτύμβιων αναγλύφων με πορτραίτα, δύο μαρμάρινα πορτραίτα και προθήκη με αντικείμενα καθημερινής χρήσης (αγγεία πήλινα και γυάλινα, ειδώλια και μικροαντικείμενα) και προθήκη ρωμαϊκών νομισμάτων.

Το τέλος της ρωμαϊκής εποχής: Η τελευταία ενότητα της αίθουσας, η οποία αποτελεί συγχρόνως και τη μετάβαση προς την έκθεση του ορόφου, είναι αφιερωμένη στη μορφή του Αποστόλου Παύλου. Η διέλευσή του από τους Φιλίππους στα 49/50 μ.Χ. και η ίδρυση εδώ της πρώτης χριστιανικής εκκλησίας στην Ευρώπη συνετέλεσε στην αλλαγή του χαρακτήρα της πόλης, η οποία με την πάροδο του χρόνου μετατράπηκε από ακμάζουσα ρωμαϊκή αποικία σε κέντρο χριστιανικής λατρείας. Εκτίθεται μεταβυζαντινή εικόνα του Αποστόλου των Εθνών, καθώς και απόσπασμα από τις Πράξεις των Αποστόλων σχετικό με την πορεία του προς τους Φιλίππους.

ΕΝΟΤΗΤΑ Β΄

Καταλαμβάνει τον όροφο του Μουσείου και σε αυτή παρουσιάζεται η χριστιανική πόλη από τα παλαιοχριστιανικά χρόνια της ακμής ως τη συρρίκνωσή της στον 7ο αιώνα μ.Χ. και ως την οριστική ερήμωσή της μετά την τουρκική κατάκτηση στα τέλη του 14ου αιώνα.

ΕΝΟΤΗΤΑ Β΄ (ΟΡΟΦΟΣ)

Αίθουσα IV. Οι Φιλίπποι στα παλαιοχριστιανικά και βυζαντινά χρόνια

Παλαιοχριστιανικά χρόνια - βασιλικές: Με τη μεταφορά της έδρας του ανατολικού ρωμαϊκού κράτους στην Κωνσταντινούπολη (330 μ.Χ.), την επικράτηση του χριστιανισμού (4ος αιώνας μ.Χ.) και τον σταδιακό εξελληνισμό του ανατολικού ρωμαϊκού κράτους, η ρωμαϊκή αποικία των Φιλίππων επανακάτ τον ελληνικό της χαρακτήρα.

Με την αλλαγή της θρησκείας, τα μεγάλα δημόσια κτήρια – που καταστράφηκαν από σεισμό ή άλλες αιτίες – τα διαδέχονται μνημειακοί χριστιανικοί ναοί και η πόλη μετατρέπεται σε κέντρο χριστιανικής λατρείας. Η ανασκαφική έρευνα έφερε στο φως, στο κέντρο της πόλης, το συγκρότημα του Οκταγώνου, τρεις μεγάλες παλαιοχριστιανικές βασιλικές (5ος και 6ος αιώνας μ.Χ.), ενώ μια τέταρτη κοιμητηριακή βασιλική (4ος αιώνας μ.Χ.) έχει εντοπιστεί στο ανατολικό νεκροταφείο έξω από την πόλη. Στην υποενοότητα αυτή

εκτίθεται ενημερωτικός πίνακας με επεξηγηματικά κείμενα, τοπογραφικά σχέδια, αναπαράσταση και κατόψεις των κτηρίων των βασιλικών.

Χριστιανικός Παράδεισος: Στον χώρο αυτό εκτίθεται σύνολο λίθινων ενεπίγραφων επιτύμβιων στηλών των πρώτων χριστιανών και γίνεται αναφορά σε χαρακτηριστικά ταφικά μνημεία και έθιμα που συναντούμε στους Φιλίππους κατά τα παλαιοχριστιανικά χρόνια. Ιδιαίτερη θέση κατέχει μία μεγάλη ψηφιδωτή επιτύμβια επιγραφή.

Συμβολικές παραστάσεις στον διάκοσμο παλαιοχριστιανικών κτηρίων: Γίνεται αναφορά στις συμβολικές παραστάσεις των παλαιοχριστιανικών ναών των Φιλίππων με την έκθεση κυρίως θωρακίων από τη βασιλική Γ και τμήματος μαρμάρινου άμβωνα της βασιλικής εκτός των τοίχων.

Λειτουργικές κατασκευές / έπιπλα: Θραύσματα άμβωνα από τη βασιλική Β παραπέμπουν στη μορφή και τον διάκοσμο των αμβώνων της παλαιοχριστιανικής εποχής.

Αρχιτεκτονική - Γλυπτική: Η υποενοότητα αυτή καταλαμβάνει το κέντρο της αίθουσας και σε αυτήν γίνεται προσπάθεια αναπαράστασης του κεντρικού κλίτους μιας παλαιοχριστιανικής βασιλικής με την έκθεση τεσσάρων μαρμάρινων κιονοκράνων σε συμβατικό ύψος και δύο αμφίγλυφων θωρακίων.

Συγκρότημα Οκταγώνου: Ο πρώτος χριστιανικός ευκτήριος οίκος στους Φιλίππους ήταν αφιερωμένος, σύμφωνα με ψηφιδωτή επιγραφή του δαπέδου του, στον Απόστολο Παύλο (313-342/3 μ.Χ.). Στη θέση του ιδρύθηκε αργότερα (τέλη 4ου - αρχές 5ου αιώνα μ.Χ.) μεγάλος οκτάγωνος ναός που περιελάμβανε βαπτιστήριο και άλλα προσκτίσματα και ήταν ο μητροπολιτικός ναός της πόλης. Για το σημαντικότερο αυτό κτηριακό συγκρότημα, ο επισκέπτης αντλεί πληροφορίες από ενημερωτικό πίνακα με επεξηγηματικό κείμενο και σχεδιαστική αναπαράσταση, καθώς και το ψηφιδωτό με την αναθηματική επιγραφή από το δάπεδο του ευκτήριου οίκου.

Οι μεταβυζαντινοί και υστεροβυζαντινοί Φίλιπποι: Η υποενοότητα αναφέρεται στην κατάρρευση των παλαιοχριστιανικών κτηρίων από σεισμό και σλαβικές επιδρομές και στην παρακμή της πόλης στα τέλη του 6ου και στις αρχές του 7ου αιώνα μ.Χ., όταν οι κάτοικοι άρχισαν να την εγκαταλείπουν. Ωστόσο, φαίνεται ότι δεν ερήμωσε. Παρουσιάζει μια ανάπτυξη στα μεσοβυζαντινά χρόνια (10ος αιώνας μ.Χ.), με την επισκευή των τοιχών της. Επιχειρεί στα υστεροβυζαντινά χρόνια (11ος-14ος αιώνας μ.Χ.) ως οχυρό φρούριο γύρω από την πύλη των ελών, ενώ η ερήμωσή της ολοκληρώνεται με την τουρκική κατάκτηση στα τέλη του 14ου αιώνα. Παρουσιάζεται τμήμα μαρμάρινου θωρακίου με ανάγλυφη διακόσμηση (10ος-12ος αιώνας μ.Χ.) και τμήμα μαρμάρινης ενεπίγραφης πλίνθου με επιγραφή της εποχής του Βυζαντινού αυτοκράτορα Νικηφόρου Β΄ Φωκά (963-969 μ.Χ.), η οποία συνδέεται με επισκευές στην οχύρωση της ακρόπολης των Φιλίππων.

Δημόσιος - καθημερινός βίος: Η συγκεκριμένη υποενοότητα είναι η τελευταία της αίθουσας και αναπτύσσεται σε έναν ιδιαίτερο χώρο της, με οροφή χαμηλότερη από το υπόλοιπο τμήμα της. Είναι αφιερωμένη στην παρουσίαση της νομισματοκοπίας του Βυζαντινού κράτους με την παρουσίαση νομισμάτων που βρέθηκαν στην πόλη των Φιλίππων, καθώς και στην καθημερινή ζωή των απλών κατοίκων της. Εκτίθενται προθήκη με νομίσματα και μολυβδόβουλλα, προθήκη με πήλινα αγγεία καθημερινής χρήσης, προθήκη με γυάλινα αντικείμενα, προθήκη με μεταλλικά αντικείμενα, χάλκινο αντίβαρο για καμπανό (καντάρι), με μορφή αυτοκράτειρας, και χάλκινο υρολόγιο των αρχών του 4ου αιώνα μ.Χ., που αποτελεί σπάνιο είδος αστρονομικής τεχνολογίας της ύστερης αρχαιότητας.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΦΙΛΙΠΠΩΝ

ΚΑΒΑΛΑ

i T: 2510 516251

ΚΕΙΜΕΝΑ: ΜΑΡΙΑ ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ-ΠΑΤΕΡΑ

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΤΑΠ, ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΩΝ

ΜΝΗΜΕΙΑ ΚΑΙ ΜΟΥΣΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
MONUMENTS AND MUSEUMS OF GREECE
e-Ticketing system

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού

Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων
www.tap.gr